Ч. 246 (10.923). Львів, пятниця 5. листопада 1926. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Довкола справи отворення сойму.

Отворення сесії сойму в пятницю або в суботу. — Нарада міністрів. — Ще справа церемоніялу. — Нарада в справі національних „меншостей". — Адміністраційні кари за пресові проступки.

Варшава, 3. листопада 1926.

Виміна листів між головою Ради міністрів і маршалком сойму не довела до ніякого висліду в справі речинця отворення сойму. Також до тепер нема згоди щодо церемоніялу, бо в часі тих листовних переговорів виявлялися все нові труднощі з одного і другого боку.

В близьких до уряду кругах ходить чутка, що уряд задумує скликати засідання сойму на день 11. листопада. Таким чином цей речинець сходився би з днем роковин повороту през. Пілсудського з пруської вязниці в Магдебургу, яка має бути святкована також урочисто.

Вчора радила Рада міністрів м. и. у справі речинця отворення сойму. Зачувати, що на Раді устійнено, що отворення сойму відбудеться на замку. Щодо церемоніялу, то передбачено, що посли будуть сидіти, а при відчитуванні декрету вставуть перед президентом. Щодо речинця отворення не відомо нічого. Загально думають, що отворення сойму відбудеться в цю пятницю.

На день 5. ц. м. визначено засідання комітету знавців для справ національних „меншостей", в якому возьмуть участь його члени Л. Васілєвський, Левенштайн, Звежинський. Комітет має занятися передискутуванням великого меморіялу, виробленого за часів урядування мін. Млодзяновського, на тему політики уряду у відношенні до національних меншостей. В цьому засіданні братиме також участь перший раз новоіменований директор департаменту міністерства внутрішніх справ Світальський.

Незалежно від праці над т. зв. пресовим законом, яка ведеться від довшого часу, має вийти небавком розпорядок уряду, на основі якого адміністраційні власти матимуть право карати щоденники гривнами від 50 до 5.000 зол. за поширювання фальшивих вістей.

Після атентату на Мусолінія.

Велика фаш. рада домагається кари смерти. — Сутички. — Завішення часописів.

Рим, 3. XI. 1926.

На 5. листопада скликано велику фашистівську раду і директорият партії. Секр. партії Тураті, з проводи виголошеній до товпи, заповів, що на тих засіданнях нач. організації фашистівської партії промимуть Мусолінія, щоби приміниш кару смерти до всіх попередніх атентатчиків перед Замбонієм, а саме: Капелія, Люкетія й ин. Преса домагається спец. суду і скороченої процедури, щоб усунути проволікання в судовій бюрократії. Фашистівська преса домагається покликання спец. судових трибуналів, коли теперішні трибунали не будуть відповідно зреформовані. Часописи домагаються викриття евент. інспіраторів атентату. Мін. внутр. справ Федерцоні мав розмову з секретарем фаш. партії Тураті в присутности шефа поліції Росінія.

У наслідку атентату на Мусолінія прийшло до сутичок у ріжних італійських містах. У Калієрі (на Сицилії) фашисти здемолювали дві редакції і арештували одного опозиційного посла. В одній місцевости біля Медіоляну підпалили льокаль партії Пополярі і друкарню. В Неаполі понищили мешкання протівників фашистів. Хоч провансальські часописи взивають до спокою, прийшло в кількох місцевостях до сутичок між б. учасниками війни Французами й італійськими фашистами. Зате на ніцейськім цвинтарі б. французські й італійські комбатанти виступили згідно. У Генуї в сутичці вбито двох людей, в Калієрі вбили одного фашиста.

В італійській дільниці Льондону 2. листопада поліція перевела ревізії й арештування в звязи з атентатом на Мусолінія. В Римі завішено часописи: „Іль Мондо", „Рісорджіменто", „Стампа", „Воче Републікана", комуністичний час. „Уніта" і соціялістичний „Аванті".

Зм на виборчої ординації в Німеччині?

Берлін, 3. листопада 1926.

Міністер внутрішніх справ представив кабінетовій раді проєкт нової виборчої ординації і нового закону, що пересувають границю віку для виборців. На основі цього проєкту право голосування матимуть усі горожане Німеччини обох полів, що скінчили 21 літ життя, а не 20, як було досі. Преса довідується крім того, що в пляні мін-ва внутрішніх справ є знести в дотеперішній виборчій ординації т. зв. державні листи, натомісць завести одномандатові округи.

Біржа.

Гроші.

Курс доляра в готівці у приватних оборотах 8·95—8·99 зол. при слабій тенденції. Банк Польський платив за доляра в готівці 8·95, за чеки 9.

„Союз ґіґантів"

Доще з політиканської гумористики або „круль" ante portas.

В двох „добре поінформованих" польських органах появилася вчора першорядна сензація. Могутні хлібоїди з під прапора Ольхового і Залуцького окреним комунікатом (в „Кур. Львовск-ім" і „Вивід-і Цодзєнн-ім") оповістили світові „акт унії" з польською монархістичною організацією. Уповноважені обох ґіґантічних організацій, наслідуючи творців люблинської унії, в особах таких голосних політиків, як Обезерський і Робаковський (від монарх. організації) та Ольховий і Винничук (від забутої хлібоїдської „Української Нар. Партії") зїхалися 31. жовтня ц. р. (в тзв. день ощадности) до Львова і тут заключили „акт унії". Хлібоїди, відкидаючи навіть федерацію, а стоячи на становищі виключної польської державности, лучаться всецію з польською монарх. організацією і стають її дільницево-автономічною одиницею. Зрештою вони без застережень приймають програму польської монарх. організації і підчиняються зверхній владі її Нач. Ради. Все це дає хлібоїдам право вірити, що спільна праця над реконструкцією монархії в Польщі усуне національні антагонізми і створить сильні основи під великодержавність Польщі, що запевнить „обом народам осягнення їх цілей".

Сказано — зроблено. Чиж не подиву гідною є хлібоїдська помисловість? Можна уявити собі завість иншої хлібоїдської братії. Тільки подумати, так легко прийти до золотих у таких тяжких часах! Просто геніяльний крок. А монархічна організація теж придбала велику силу. Тепер „круль" вже так, як би сидів на престолі під захистом хлібоїдської гвардії, а під проводом таких невмірак, як Ольховий і Винничук. Зрештою, мають пастівці своїх Даниловичів і Стовпюків ([illegible] — отець), мають вшехполяки своїх Львів Черкаських і Лиськів, то чомуж би монархісти не мали мати Ольхових і Винничуків? А наші читачі в цих сумних часах матимуть нагоду трохи посміятися...

„Studium Ruthenum"...

Варшава, 3. листопада 1926.

Бюджетовий прелімінар міністерства освіти у своїх політичних рубриках вичисляє в ділянці вищого шкільництва організаційні видатки на „руський" інститут „Studium Ruthenum", осідком якого — як відомо — первісно мав бути Краків. Тепер осідок того „Studium" не означений.

Відповідь СРСР. на польську ноту.

Варшава, 3. листопада 1926.

Радянське представництво у Варшаві одержало 2. листопада текст ноти як відповідь на ноту польського уряду в справі литовсько-більшовицького договору. У дипломатичних колах кажуть, що більшовицька нота не признає рішення Ради Амбасадорів ані инших рішень у справі границь Польщі, бо уряд СРСР. обовязують тільки умови рижського договору.

До цього повідомлення одної части варшавської преси слід додати, що в компетентних колах не відомо досі нічого про зміст відповіди радянського уряду до Польщі.

Під прапором власних сил.

Львів, 4. листопада 1926.

Від вісьмох літ західно-українські землі ведуть своє життя виключно під прапором власних сил. З руїни і занепаду власними силами здвигали ми останки нашого дорібку, власними засобами відбудували розторощене господарство, індивідуальне й народнє, збірне. Все, що маємо, завдячуємо виключно своїй власній ініціятиві, власним зусиллям, власним засобам. Коли ми користали з якої підтримки, то єдино тільки з допомоги наших американських братів, одначе — на жаль — не в тій мірі, як инші европейські народи від своїх земляків з Америці. Саме тоді, коли наша зруйнована країна перейшла найважчу крізу, щедрі пожертви наших американських братів, замісць йти в наше рідне русло, замісць стати основою нашої відбудови і продукції, повертано здебільшого на консумційні цілі, одночасно у висліді доводячи до компромітації саму ідею допомоги.

А всетаки останні літа доказали нам наглядно, що навіть з нічого можна щось зробити, що при використанні життєвої сили і вічно незнищимої енергії народу можна гори перевертати. Не маємо на меті робити біляису наших восьмилітніх самочинних досягнень, справді серед найбільшого лихоліття, одначе годиться вказати, що „Просвіту" відбудовано на руїнах, що „Рідну Школу" привернено до життя з попелищ, що грандіозну сітку кооператив поставлено тоді, коли всюди визирали тороки нечуваної нужди. „Просвіта" — „Рідна Школа" — кооперативи — ось трійця відбудована або новоздвигнена власними силами, поставлена щонайменше на передвоєнному рівні, як не на вищому, а на всякий випадок на без порівнання ширшій громадській базі.

Звільна розвивається й організація пожарно-гімнастичних товариств, сітка народніх установ поширюється в Галичині і перекидається на північно-західні українські землі. Живіше бє живчик політичного життя. А все те діється в часах, коли всі позанаціональні чинники маємо проти себе, коли мусимо поборювати безчисленні перепони з боку наших противників, коли богато енергії забирає боротьба з репресійними методами „наших" державців.

Тільки дві ділянки нашого сучасного життя находиться здебільшого в стані спочинку, ділянка чисто культурна (літературна творчість) і ділянка фінансово-кредитова. Фактом є, що в теперішньому часі в обсязі літературної творчости у нас здебільшого мовчанка (inter arma silent musae). Не будемо тепер удаватися в причини такого

Red. czas. „Dilo" [illegible] 495 [illegible] w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 241 (10918) z dnia 30. października 1926 [illegible] w k[illegible] między [illegible] „B[illegible]" a słowami „Z [illegible] 1918—19 roku" zawiera [illegible] wypadku z § 300 ustawy karnej [illegible] w dniu 29. października 1926 konfiskatę za naprawienie [illegible] zniszczenie całego nakładu [illegible] w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. u. p. Nr. 6 ex 1863 [illegible] sądzenie za przekroczenie na [illegible] 30 zł. — Lwów dnia 30. października 1926.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. [illegible] 499 [illegible] W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej Sąd [illegible] we Lwowie [illegible] wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 235 (10.912) z dnia 31. X. 1926 r. pod tytułem: 1) „Pisla wyzwolenia" w ustępach między słowami „bezpodstawnie [illegible]" a „Kościuszko [illegible]", 2) z odezwy [illegible] a) tylko (szpalta 3 i 4 stronicy trzeciej) [illegible] „Niezapomnianym" aż do słowa „Rada Szkolna" b) [illegible] między słowami „[illegible]" zawiera znamiona ad 1) występku z § 300 i 305 ad 2) zbr. z § 65 a [illegible] 1926 konfiskatę [illegible] zniszczenie całego nakładu [illegible] § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 [illegible] zagrożone za przekroczenie na grzywnę [illegible] Zł. P.

Lwów dnia 31. października 1926.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

— **Газові револьвери.** Постійний зріст бандитизму у післявоєнній добі наткнув якогось американського винахідника, який придумав газовий револьвер для оборони перед нападами. Цей револьвер не вбиває, а приголомшує на протязі довшого часу. Ним користуються в Америці з великим успіхом для самооборони, в якій ні власник револьверу ні нападаючий не мусять заплатити за свою помилку смертю. Такі револьвери появились уже у Львові, вони мають форму ріжного невинного приладдя впр. пер. Лихо тільки в тому, що бандити також знають про цей винахід.

— **В справі берлінської фільмової школи,** про яку писалося в „Ділі", відповідаю на запити з краю, що вписи до школи вже замкнені й нікого більше не приймається. На другий семестр можна буде вписуватися весною 1927-ого року, при чім чужинцям не робиться ніяких трудностей. При тій нагоді повідомляю, що крім фільмової школи „Уфи" істнує в Мінхені державна „німецька фільмова школа", якої зимовий семестер теж уже зачався. Програма школи обіймає виклади проф. Амана (фільмове мистецтво), Кіршнера (костюмування), д-ра Ібнера (історія мистецтва), Коха (кінова техніка) і Лева (введення в кінознавство). — З. Кузеля.

— **З жіночих і наших рекордів.** Радянська преса подає інформації про незвичайно сміливу їзду лодкою, якої доверщила 16-літня київська дівчина Тамара Шуварино. Вона рішила переїхати сама з Києва до Севастополя через Чорне Море. 5-го червня виїхала Дніпром з Києва підчас великої зливи і доїхала щасливо сама до Катеринослава. Щойно пізніше взяла собі помічника. До Херсона доплила на протязі 5 днів. На Чорному Морі попала у бурхливу хвилю, яка кидала лодкою, мов горіхом; на овиді не було видко ні тіни корабля. Буря зломала одно вітрило лодки і залила її водою. Дівчина покидала весла і дала себе нести стихії. Море серед бурі занесло її аж до Севастополя, живою. Зробила дороги 1500 верст і є першою жінкою, що переплила Дніпрові пороги. Вся ця подорож була спробою, чи вона має досить сил, щоби вступити на технічний відділ марінарки. Червона фльота рішила зробити її почесним членом і приняти її як першу жінку до свого активного складу.

— **Нагороджені чеські письменники та композитори.** Дня 28. жовтня ц. р. чехословацьке міністерство освіти роздало з нагоди 8-літнього істнування своєї республики цілу низку державних нагород своїм письменникам і композиторам. Нагороди одержали такі письменники: Карель Томан за збірку поезій „Столітний календар" (видав за 18 літ 7 томів поезій); Божена Бенешова за повість „Удар" (видала кілька томів оповідань і повість „Людина"); Франтішек Крейчі за повість „Останні" (один з найбільше плодовитих чеських критиків, повістяр і драматург); Ян Грушовський за повість „Муж з протезою" і збірку нарисів „Dolorosa" (молодий словацький публіцист); Зденек Неєдлі за твір про композитора Сметану (є професором історії музики у празькому університеті, автором численних музичних монографій); Анатоль Сташек за книжку „Спомини" (старий повістяр, що малює залюбки боротьбу людини з природою та суспільним середовищем; Ярослав Гільберт за драму „Прапор людства" і „Другий беріг" (автор кількох пєс: „Вравша", „Пастух", „Виклятi"); Франя Шрамек за пєсу „Остров великої любови" (представник „молодого" літературного покоління, хоча сам 50-літній: поет, новеліст, повістяр); Ян Барош за пєси „Бунт на сцені" і „Герої нашої доби" (автор пєс „Čisto vše", „Двобій", „Ворони"; актор комік і карикатурист); Карель Досталь за режісерську працю і актори Бедржіх Карен і Зденек Степанек. За музичні твори одержали нагороди: Вітезлав Новак за оперу „Заповіт предків", Оскар Зіх за оперу „Смішні чепурниці" на підставі комедії Мольєра тоїж назви; Ян Левослав Белля за оперу „Віланд, Коваль", Карель Б. Їрак за цикль пісень „Пробудження" і „Веселка", Володимир Гельферт за книжку „Музика на Яромерицькім замку", Отокар Острчіль за працю диригента. А тепер прошу відповісти: які твори тих письменників зустрічали ви колинебудь на сторінках наших журналів або знаєте з перекладів? Ми відмежовані від славянських літератур китайським муром!

— **Ювилей Райнгардта.** Берлін святкував 1-го ц. м. ювилей режисерської праці найбільшого німецького майстра сценічного мистецтва, Макса Райнгардта, якого слава давно перейшла кордон найбільше ворожих держав. Свято зорганізовано в „Німецькім театрі" після театральної вистави. Взяли у ньому участь представники урядів, усіх більших німецьких театрів, письменства, чужинних сцен і літератур. Станіславський і Таїров призначили його з цієї нагоди почесним членом своїх театрів, голяндські артисти переслали йому величанський лавровий вінок, привітів і телеграм прийшло безліч. Найбільшу увагу звернули телеграми від геніяльного французького актора та режисера Жеміє, який запрошує Райнгардта до Парижа на виставу, від М. Горкого, кінематографічних артистів з Голлівуда, з Чарлі Чапліном. З Парижа приїхав на свято відомий драматург Трістан Бернар, який промовляв на тему необхідности французько-німецького зближення. Райнгардт відповів дуже зворушений, з дотепом, і прохав вибачення, що відчитує свою промову з листка, не маючи звички виступати на сцені.

— **Філятелія або маркознавство** поширюється від кількох літ між усіми кругами населення в цілому культурному світі. Тепер збирають марки і цікавляться ними не тільки діти чи школярі, але й старші, поважні й високоосвічені люде. Нині нема культурної країни, в якій не булоб філятелістичних товариств і організацій і бодай кількох філятелістичних журналів. А всюди відбуваються філятелістичні зїзди, анкети, вистави, що це більше причиняються до поширення цеї розривки, науки (чи як хто хоче: спорту) в широких масах. Дійшло вже до того, що в Москві утворився навіть окремий філятелістичний інтернаціонал („філінтерн"), що гуртує філятелістів „з пролєтарським світоглядом" у противенстві до загалу збирачів, які живуть „буржуазними предразсудками". Всіх зареєстрованих філятелістів у світі, що збирають марки на основі якоїсь системи і пляново, рахують на 5—6 міліонів душ. Як бачимо, армія поважна. У нас слідні в тому напрямі тільки перші почини. Правда, збирачів марок і у нас богато, але рідко хто збирає по якомусь пляну, а більше так самочинно, без розбору, без провідника. Для пропаганди філятелії виходить у нас уже від двох літ спеціяльний український місячник „Український Філятеліст" у Відні, що згуртував поважне число читачів і прихильників та має дуже добрих, фахових співробітників з усіх кінців українських земель і з еміграції. Обовязком всіх тих, що цікавляться справою рідної філятелії, піддержати одинокий український філятелістичний орган, тимбільше, що передплата його невисока (1 доляр річно). Зацікавленим подаємо його адресу: „Ukrainskyj Filatelist", Wien XVIII, Oeternoler-r. 138.

— **Фальшивий Димитрій ч. 2.** Цими днями починається в Київі сензаційний процес, якого історія нагадає неодному старі історичні факти. Обвинувачуватимуть товариша Петренка, бувшого голову „комітету сільської молоді" з одного села київського повіту. Поруч нього засядуть на лаві обжалованих численні селяне обвинувачені в монархістичній пропаганді, а саме в тому, що піддержували одного парубка, який від довшого часу ширяв по українських селах і представляв себе за царевича, наслідника престола. Самого цього „царевича" поліції не вдалось відшукати. Є це доказом, що мандрівний хитрун уміє завсіди найти досить наївних селян, які його добре сховають. Історія його карієри дуже аналогічна до історії „фальшивого Димитра", авантюриста Гришки Отрепєва, який „виявив" себе в однім монастирі як наймолодший син Івана Грозного і зумів навіть на чужині найти прихильників. Нинішний Димитр називається Малахов і має бути справді дуже подібний до вбитого царевича Алексея. І він, так само, як Отрепєв поликується на свідоцтво своєї няньки, яка в лиховісний день, коли розстріляли царську родину, мала його спасти в кошику. Чи це не є переконуючий доказ для легковірних селян? Крім цього ще дві дами з царського двора, Жукова та Губіна буцім-то потвердили сл ва цієї няньки і тотожність цього молодця з царевичем. Петренка обвинувачують у тім, що саме в його селі Малахов почав свою першу прилюдну заяву про те, що є царевичем. Звідти він почав свій похід із села в село, скрізь обіцюючи нові порядки, коли стане царем. Він і його прихильники поликувались увесь час, що чужинні держави знають про його істнування і обіцяли йому підмогу.

— **Світова хроніка.** Вільгельм II. одержав першу сплату відшкодування від німецького уряду 5 міл. марок. — У Китаю в місті Льюнг Чу бандити вбили французького консуля Роберта. — У Москві згоріла найбільша фабрика радянських фільм. — Недалеко Йокогами потонув японський корабель „Тенiо-Мару", який крім вантажу віз 4 міл. ен. — Уповноважений бувш. кайзера веде переговори, щоби купити для нього палату в околиці Аскони. — Один з найбогатших Еспанців Вальдечіляя жертвував 100.000 пезет на фонд купна палати для бувш. цісаревої Зити, в околиці Більбао. — Перський шах скликує в Тегерані мусулманський конгрес; темою його: питання про ситуацію в Геджасі і д ля „святих місць". — На конференції американського союзу агентів реклями прес. Кулідж виголосив промову, в якій підкреслив думку, що розвиток реклями є одною з головних причин розквіту американської торговлі, що дозволив збільшити заробітну плату і піднести загальний рівень життя. — Московський союз друкарів завів для продавців газет спеціяльну уніформу і нумеровані шапки.

— **З кіна.** У кіні „Лев" почалась премієра великої еротичної драми „Квіт ночі" з найславнішою артисткою світа Полею Негрі. — У кіні „Коперник" ідуть на загальне домагання дві перші частини могутньої фільми „Нуждарі" Віктора Гюго.

Орґанізаційний рух.

Повітовий Народній Зїзд у Старому Самборі.

Дня 26. жовтня ц. р. відбувся в Старому Самборі Повітовий Народній Зїзд при участи понад 100 делегатів повіту. Зїзд отворив о. декан Андрій Бенцін, зясовуючи в ядерних словах ціль нарад. Головою вибрано п. Осипа Білобрама, секретарював о. Михайло Вовчик з Лопушанки. Основний реферат про політичне положення виголосив п. Іван Дідух, адвокатський депендент зі Старого Самбора. Він представив також наше положення на полі шкільництва, а відтак пояснив у приступний спосіб земельне питання. Бесідник підчеркнув, що Українське Національно-Демократичне Обєднання стоїть на становищі розділу землі між безземельних і малоземельних без викупу. Якщо дотепер влада парцелювала землю, то тільки між польських зайшлих кольоністів, які на „кресах" повинні незавидну ролю почесних поліціянтів над нашим туземним народом. Вкінці бесідник вказав на потребу політичної організації нашого народу під проводом УНДО, бо воно найбільш відповідає потребам широких народніх мас. „Нам слід єднатися — говорив п. Дідух — щоб, коли прийде слушний час, ми були приготовані". По виборі делегата на Краєвий Зїзд промовляв ще цілий ряд учасників Зїзду, як п. Гриць Лазор, селянин з Лужка, вказуючи на конечність регуляції Дністра в селах Лужку і Бусовиськах, господар Блендей з Бусовиськ про надто високі чиншові податки тому, що літом буцімто перебувають у них літники і н. П. Гр. Волосянський, агент „Дністра" зі Старого Самбора, пояснив ще справу обезпечень у „Дністрі" і ПДУ-і. Зїзд закрив гарною промовою п. Білобрам. На Зїзді разила відсутність старших міщан.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Пятниця 5.XI. Самбір.
Субота 6.XI. Старий Самбір.
Неділя 7.XI. Старий Самбір. 719 24-?

„Український Національний Хор" під управою Дмитра Котка:
4. XI. — Золочів.
5. XI. — Тернопіль.
До складу хору негайно потрібні для виїзду на Німеччину 2 баси і 1 тенор. Зголошення слати негайно Варшава, пляц Trzech Krzyży 13. Музична Школа Д. Котко. 528 2—?

Мистецька Виставка Карла Костирка в Стрию відкрита від 1.—15. листопада ц. р. 841 2—3

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Під румунською окупацією.

Буковина.

Інтервенція в справі української школи йде до коша.

„Боротьба“ з 17. Х. ц. р. пише:

„У відповідь на жадання українських громад Буковини, щоби міністерство освіти запровадило в їх школах українську викладову мову, згадане міністерство дало ось яку відповідь: 23. вересня 1926. Міністерство освіти. Генеральна управа народнього шкільництва. Серія А. Бюро b. ч. 96626. Пане! У відповідь на жадання мешканців громади Барбівці, повіт Сторожинець, які ви переслали міністерству освіти в ціли заведення української мови в народній школі, даємо Вам до відома, що міністерство в ніякому випадку не годиться на це жадання. На жадання цього роду, які Ви робили вже передше для мешканців з інших повітів, повідомлялося Вас вже нераз про це. Це є розпорядок міністерства, так, що всяка инша інтервенція цього роду піде до коша. Генеральний директор. Підпис нечиткий“...

Відповідь цю дало міністерство адвокатові д-рові Дутчакові, якому всі українські громади Буковини дали повновласть заступати їх жадання щодо заведення українських шкіл на Буковині перед міністерством освіти. Боярський посіпака переглянув тільки одно прохання, дав заяву, гідну ботокудського дикаря — і всі прохання з підписами 43000 батьків кидає до коша.

Ліпшої характеристики для румунських відносин мабуть не треба. А пану Кольбанові те все подобається...

„Червоний Хрест“ стягає податки на війну.

Теперішня генеральська влада видала пароль здирати з якнайширших кругів населення дари на „Червоний Хрест“. У своюму наказі пише вона таке: „Будуча війна вимагає безумовно більше лікарства, як минула, а держава не може їх поставити“.

Держава боярів, що витрачає 63 проц. бюджету на армію і заставляє голодних вояків підчас мира обробляти поля боярів, рубати ліси, будувати хати, — обкрадає цей бюджет і тепер не має грошей навіть на медикаменти. До цього здирства на війну запрягли генерали всі установи, як уряди громадські, жандармерію, духовенство, учителів і инших, давши всім гострий наказ зібрати означену суму. Тепер по селах Буковини вганяються агенти олігархії і силують усіх, головно селян (навіть на судових розправах) „жертвувати“ на Червоний Хрест. А щоби зворушити серця селян та виманити в них якнайбільше гроша, вмовляють у них, що гроші ті є для погорільців, на сироти та на допомогу голодним у Бесарабії.

Бесарабія.

Меморіял бесарабської делеґації.

Заяви міністра внутрішніх справ О. Гоги, що Бесарабія „спокійна“ і що продовження осадного положення не має рації, викликали по всій Бесарабії небувале громадське оживлення. Населення і виборці рішили вислати до президента міністрів Авереску велику делеґацію, до якої обрали також і бесарабських послів до парламенту, між ними і з аверескаиської партії. Метою делеґації було заявити іменем усього населення Бесарабії, що теперішній вимковий режім зробив усяке життя невиносим, що треба знести стан облоги, воєнну цензуру, дати селянству дешевий кредит і т. п., а продовження дотеперішніх вимкових і страшних відносин грозить просто всенаціональною небезпекою Румунії. Одначе делеґації, до якої належали також представники правительственої партії, ген. Авереску не приняв. На це відповіла делеґація друкованим меморіялом, в якім, навівши свої домагання, заявляє, що настрій у Бесарабії дуже напружений і тільки при помочі цензури правительство може ще здушувати публичну думку. Таксамо про всі зловживання бесарабської адміністрації, всі крадіжки і розтрати коасових фондів, не згадуючи вже про нечуваний терор над „небезпечним елементом“ (революційним рухом бесарабського селянства), що в останних часах так збільшився, не сміє писати бесарабська преса, тому, що воєнна цензура служить виключно до затаювання злочинів.

В інтервю для преси („Адеверул“, 24. Х. ц. р.) деякі посли заявили, що коли в Бесарабії не буде знесений стан облоги і розвязана цензура, то всі бесарабські партійні організації, що входять тепер в аверескайську партію, виступлять з неї і займуть у парляменті і сенаті якнайбільш ворожу позицію супроти правительства і розкриють зловживання, які покриваються плащем стану облоги й воєнної цензури.

Земельна реформа в Бесарабії.

„Дімінеца“ з 24. Х. ц. р. подає, що з земельного фонду, що підпав під реформу, виділено для держави 36.130 гектарів. Ця земля мала би бути для агрономічних інститутів, сільсько-господарських шкіл і т. п. На ділі земля роздається в аренду військовим старшинам, вищій адміністрації краю й иншим паразитам. Мало цього, бо для адміністрації цею заграбаною селянам землею заведено аж чотири установи з однаковими функціями, а саме сільсько-господарські камери, повітові консілєрати та управа ферм, хоч їх робота зовсім непродуктивна, бо вони лише гризуться між собою. За те утворено в цих усіх установах тепле прибіжище для всякого шумовиння з королівства регату), котре вже й заняло тут усі адміністративні посади.

Комунізм і фашизм.

Комуністична екзекутива радитиме над фашизмом. — Грандіозні проекти. — Статистичні дати.

Президія комуністичного інтернаціоналу рішила скликати небавком повну сесію поширеної екзекутиви до Москви, на якій мають розбиратися всі актуальні справи внутрішньої і закордонної політики СРСР. Одною з найважніших справ, якими буде заматись комуністична екзекутива, буде становище більшовизму до фашизму. Крім того сесія займеться внутрішним положенням СРСР, англійським страйком, китайськими подіями і т. д. Для основної студії всіх тих проблем вибрано 9 комісій, що мають приготовити весь матеріял до сесії, яка повинна відбутися в грудні.

На комуністичній конференції, що відбулася на днях у Москві, заявився Риков за конечністю скріплення принципу пляновости в індустріялізації поодиноких частей СРСР. Він заявився за можливо скорим здійсненням та их грандіозних проектів, як електрифікація Дніпра, будова каналу Волга-Дон, електрофікація ріки Свір біля Ленінграду, як також за збудуванням нової залізничої лінії з Сибіру до Туркестану. Все те повинно бути здійснене в інтересі розвитку промислу й торговлі в СРСР. Конференція приняла одноголосно до відома тези Рикова.

Цікаві дати про силу професійних союзів у СРСР. подав на тійже конференції Томський, який заявив, що статистика тих союзів збиває всі арґументи опозиції про катастрофальне зменшення числа зорганізованих робітників у СРСР і про зріст непролетарських елементів. По його даним всіх зорганізованих робітників і урядовців у СРСР є 7,768.200 — проти 6,951.400 в минулому році. Число управ професійних союзів піднеслося з 30.000 на 56.000. У промислі і транспорті занятих є при праці 78 проц. усіх членів проф. союзів. Тим виявляється найкраще — на думку Томського — провідна роля пролєтаріяту в народньому господарстві СРСР.

По широкому світі.

СРСР. приступить до Ліґи Націй? „Курєр Червони“ в кореспонденції з Парижа містить заяву Мушаблє, представника французького уряду для закордонної торговлі, який кілька днів тому вернувся з Москви. Мушаблє каже м. и.: Я переконався, що люде, які правлять у СРСР., рішилися капітулювати. Розумію під цим, що вони хочуть понехати всяку пропаґандову і переворотову роботу за кордоном. У СРСР. зросло загально невдоволення з причини видавання що місяця величезних сум на революційну пропаґанду. Крім того більшовики переконалися, що така робота коштує їх подвійно, бо рівночасно унеможливлює економічне зближення зі Заходом і осягнення потрібних кредитів. У практиці зміна ця представляється як повільна ліквідація III. інтернаціоналу, відкликання ріжних агентів, що працюють у Франції, Англії, Польщі. Змінено навіть краску більшовицького прапору. Але це не все. Маю певні дані, що в квітні 1927 р. після XVI. конгресу партії, СРСР. предложить свою кандидатуру до Ліґи Націй.

Кук грозить знищенням копалень. Голова Союзу шахтярів Кук у промові, яку виголосив у Ліверпулі, зазначив, що колиб шахтярів приневолено до продовження дня праці після програного страйку, то вони не працювали би, але віхали би до копалень на те, щоби їх знищити. „Сандей Таймс“ повідомляє, що ґен. рада професійних союзів дала до зрозуміння провідникам шахтярів, що мусять зачати працю небавом на основі окружних контрактів і продовженого дня праці, бо дальший страйк є безцільний і безнадійний. Виконавчий комітет федерації шахтярів одержав чек на суму 1 міл. руб. від більшовиків.

Опозиційна преса в Італії заборонена. Після невдалого атентату на Мусолінія заборонило італійське правительство „з оглядів публичної безпеки“ всі політичні опозиційні щоденники і тижневики на необмежений час.

Зїзд австрійської соціял-демократії відбувся в Лінцу при численній участи делеґатів з місць і делеґатів ріжних народів. Між ин. промовляв від польських соціялістів пос. Діяманд. Велику програмову промову про становище соціял-демократії у світі і її відношення до більшовизму виголосив відомий соціялістичний теоретик посол Отто Бауер. В дискусії заявився проф. університету д-р Макс Адлєр за диктатурою пролєтаріяту. Д-р Фріц Адлєр радив не жонглювати словом „диктатура“, а зате прямувати всіми силами до знищення буржуазії, що буде передумовою знесення всіх кляс. Тоді запанує соціялізм без ніяких трудноців.

Наш „день ощадности“.

Зїзд українських кредитових кооператив.

Напередодні світового „дня ощадности“ відбувся — як ми вже звідомляли — дня 30. жовтня ц. р. в салі Центробанку зїзд відпоручників українських кредитово-щадничих кооператив. Взяло в ньому участь до 60 відпоручників кредитових кооператив й економічних установ.

Наради зїзду відкрив віцепрезидент Надз. Ради Центробанку д-р Михайло Волошин, в якого руках весь час спочивав провід нарад. Голова зїзду у привітній промові звернув увагу на значіння великого клича ощадности, що тепер лунає у всьому світі, з особливим натиском вказуючи на потребу відбудови нашої кредитової ділянки.

З черги від Ревізійного Союзу Українських Кооператив привітав зїзд його голова інж. Ю. Павликовський. Від Тов. „Просвіта“ вітав зїзд голова проф. Мих. Галущинський, зазначуючи, що в здійсненні клича ощадности наші просвітні організації найдуться в перших рядах його пропаґаторів і виконавців.

Опісля наступив широко закроєний реферат директора Центробанку п. О. Саєвича про відбудову кредитової кооперації. Референт подав цифрове порівнання між передвоєнним станом наших кредитових установ і теперішним. Майно передвоєнних кредитових кооператив перевищувало 6 міл. корон, які втопилися в страшнім вирі инфляції й девальвації. Та сама доля стрінула теж щадничі вкладки. На всіх землях, що тепер належать до Польщі було перед війною 3 (три) міліярди вкладок. Фінансова господарка відродженої Польщі пожерла з того внаслідок инфляції і девальвації пять шестих (5/6) зложених капіталів. Завданням щаднично позичкової кооперації під теперішню пору є муравлиною працею і ощадністю відбудувати оборотові капітали суспільности. В тому напрямку дир. Саєвич поставив низку резолюцій, в яких взивається щаднично позичкові кооперативи до пропаґанди кооперативної й ощадностевої ідеї, до віднови й оживлення щаднично-позичкових кооператив, до збирання і громадження дрібних ощадностей, щоби тим чином створити у нас потрібний капітал як основу здорового кредиту.

Другий реферат „про потреби і способи наладнання наших ощадностей“ виголосив д-р Юліян Гірняк, викликуючи загальне зацікавлення слухачів. Першим нашим завданням, яке домагається нагально розвязки — це вмілість головно згуртувати все наше громадянство під прапором ощадности, заставляючи його практично здійснювати ідею ощадности. Пропаґанда ощадности повинна обняти всі суспільні верстви. У вислід свойого цікавого реферату д-р Гірняк поставив отсі резолюції:

1) Зїзд постановляє негайно оснувати українське кооперативне товариство „Ощадність“, якого завданням буде зосередити та покермувати всією громадянською, збірною акцією пропаґанди, як також акцією збирання всяких, хоч би найдрібніших ощадностей на всіх українських областях при допомозі густої сітки колєкторських пунктів та при допомозі всіх инших можливих і технично раціональних способів;

2) Зїзд постановляє з нагоди всюди переводженого, річного „дня ощадности“ доручити новооснованому тов. „Ощадність“ визначити один окремий в році тиждень, як тиждень всенародньої української ощадности, в якому весь наш загал складатиме постійно, через найближчий колєкторський пункт свою зевальоризовану вкладку;

3) Зїзд взиває всі наші економічні, культурні і загально-національні установи якнайревнище співділати з тов. „Ощадність“ в усьому краю в пропаґанді ідеї ощадности і в творенні зразкових колєкторських пунктів.

4) Зїзд закликає всіх членів управ, всіх службовиків та всіх членів наших кооператив віддати свої сили на активну працю збирання щадничого гроша в своїм крузі ділання і в поодиноких колєкторських пунктах, остаючи в постійному звязку з тов. „Ощадність“.

5) Зїзд звертається з прилюдним покликом до всіх українських станових, товариських і загально громадських установ та організацій вибрати в своїм нутрі покликати колєкторські органи з найбільш довірених осіб, яко позички обовязок будь збирання ощадностей згідно з технічними вказівками тов. „Ощадність“.

Після рефератів голова зїзду д-р М. Волошин відкрив дискусію, в якій по дії ні виголошених рефератів забирало голос 17 бесідників.

На внесення дир. Павлюка зі Стрия в доповнені першої резолюції д-ра Гірняка зїзд покликав до комітету основників тов. „Ощадність“ представників отсих наших централь: Ревізійного Союзу Українських Кооператив, Центробанку, Т-ва „Просвіта“, Рідної Школи УШТ, Сільського Господаря, Т-ва „Дністер“, Земельного Банку Гіпотечного і Української Щадниці в Перемишлі.

На цьому вичерпано порядок нарад, а голова закрив зїзд, висловлюючи побажання, щоби якнайскорше були здійснені внесені ним постанови.

НОВИНКИ.

— Просимо П. Т. Передплатників негайно надсилати передплати, бо 10. ц. м. вдержуємо висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою. — Місячна передплата 4·50 зол.

— **Конфіската.** Вчорашне число нашого часопису, сконфісковане 104-ий раз цього року, має білу пляму у всій другій половині передовиці „Огляди“.

— **Поліційні методи.** Поліція шукаючи вбійників куратора Собінського надалі арештує нашу молодь, хто тільки попадеться під руку. Деяких арештованих держать по кілька днів, хоча закон каже, що до 48 годин треба їх відставити до суду або звільнити. Нпр. студента техніки Миколу Мариняка держать уже другий тиждень у поліційних арештах, а Гриця Голіяна ще довше. Свідків, які мали ствердити алібі Мариняка, виказаних ним, не переслухали до цього часу. Старі методи залишились ці самі.

— **Ucrainica.** Недавно Римська Академія Наук почала складати сільсько-господарський словник всіма важнішими европейськими та латинськими мовами, але, не маючи безпосереднього звязку з Україною, не взяла до цього словника української с.-г. термінольоґії. Після листа Всеукраїнської Академії Наук до Римської Академії вона негайно виправила свою помилку і внесла до словника також українську термінольоґію. Римська Академія вже надіслала до Українського Інституту наукової мови перші коректурні аркуші для перегляду.

— **Особисті вісти.** З кінцем минулого шкільного року перейшов на емеритуру відомий ґеограф берлінського університету проф. д-р Альбрехт Пенк, що до 1906-ого року був професором віденського університету. Проф. Пенк знаний з прихильности до українського народу та до української науки — йому завдячуємо між иншим основну працю про Україну як ґеоґрафічну одиницю — й був за свої заслуги вибраний в 1918-ім році дійсним членом „Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові“.

— **Залізниці подорожіють** від 1-го грудня; такий різдвяний дарунок приготовляє міністерство комунікації, якого члени й так їздять за дурно.

— **Недорід бараболі.** Приходять звістки, що цьогорічна химерна погода не була дуже добра для врожаю бараболь на нашій землі; приморозки на переміну з дощем підорвали її якість і скількість.

— **Із сільських трагедій.** У селі Горожові, повіт Рава Руська, 23-літній парубок Семко Свистун підпалив стодолу своїх батьків уночі, з помсти, що вони не хотіли дати своєї згоди на його подружжа. Семко признався до вини, кажучи, що „хотів їх настрашити“. Арештований сидить у вязниці карного суду у Львові.

— **Львівська хроніка.** Жінки надалі трояться: 18-літня служниця Осідач, посварившись з нареченим, випила йодини, а легка дама Павлина Герляк — сільного квасу. — 26-літній молодець Драган, якого арештували за продажу фальшивих „золотих“ ланцюшків — звільнений. Чому? бо він не тільки професійний ошуканець, але й морфініст, а морфіністи, як ствердив судовий лікар, коли не мають змоги заспокоїти свого морфінового „голоду“ не є відповідальні за свої вчинки. Драган продавав ланцюшки й образи судді саме в такім стані, отже невинний. — Власників млина у Запитові Біндерів, засудив учора львівський суд на 4 і 5 міс. вязниці за недбайливість, що загрожувала людському життю: з їх вини минулого року зле збудоване млинське колесо пошматувало молоду робітницю Іванишину. — Хуліґанства у формі заваґтур по шинках на вул. Костельній 2, де ні перебили всю посудину і всі вікна), нападів на вулиці, бійок і злодійства не злічиш!

— **Бандитизм.** У городецькім повіті між Зарічем і Мальованкою напали озброєні бандити на селян на битому шляху; поліція не вхопила їх. — В околиці Стрия дві циганські банди звели між собою бійку й одного молодого цигана вбили; — В Ярославщині втекли на Мадярщину ... зрештували двох селян Кретів, які напали на третього, коли вертався з ярмарку, побивши його до нестями й ограбивши. — Гудлік став Перемишлянський ... перед судом обвинувачений ... 20-літньої сільської дівчини з ... Жовкви, що приїхала до міста шукати служби

стану. Поки що обмежуємося до ствердження дійсности.

В ділянці фінансово-кредитовій зроблено вже поважні кроки в напрямі відбудови наших кооперативних установ. І тут же наше громадянство і його кермуючі чинники величезна праця, бо тут найдошкульніше і найнагляднїше бачимо ще сліди війни, повоєнної хуртовини зі всіми супровідними страхіттями, як інфляція і девалюація, які знищили нас економічно майже до тла. Нехай кілька цифр зілюструє наш передвоєнний і повоєнний стан у фінансово-кредитовій ділянці: Перед війною власне майно (паї й резервові фонди) наших кредитових кооператив (без Земельного Банку і Української Щадниці) виносили $6^{1}/_{2}$ міл. корон, — в р. 1925 те майно висловлювалося сумою 650 тисяч зол.; щадничі вкладки перед війною виносили $25^{1}/_{2}$ міл. корон, в р. 1925 суму $1^{1}/_{2}$ міл. зол.; вичерпаний кредит в державних і краєвих банках висловлювався перед війною квотою 13 міл. кор., — а в р. 1925 квотою 465 тисяч зол. Стан уділених нашими кооперативами позичок виносив перед війною $38^{1}/_{2}$ міл. корон, а в р. 1925 квоту $1^{1}/_{2}$ міл. зол. До тогож перед війною було діяльних понад 300 кредитових кооператив, а тепер мало що понад $^{1}/_{6}$ (понад 50) передвоєнних кооператив. Коли візьмемо на увагу власне майно всіх чинних в р. 1925 кредитових кооператив (650 тис.), щадничі вкладки ($1^{1}/_{2}$ міл.), кредит (465 тис.) і уділені позички ($1^{1}/_{2}$ міл.), то побачимо, що всі ці збірні суми відповідають станові менше більше одної поважнішої передвоєнної кредитової інституції.

В змаганні дійти щонайменше до передвоєнного стану, треба вложити богато сил, богато праці і ще більше твердої волі. А хіба зайвим було би говорити про значіння кредитових установ. Вониж є з одного боку осередком, в якому згромаджується національний капітал, а з другого підоймою економічного життя, його найважнішим нервом і регулятором. Бажаючи вийти зі стану консумційного примітивізму на широкий шлях праці, творчости, продукції, мусимо розпоряжати національним капіталом. Без нього не зробимо ні одного кроку вперед, а коли й зробимо, то той крок заведе нас хіба в западню.

Відбутий 30. м. м. зїзд кредитових кооператив намітив широку пропагандову акцію за збіркою і громадженням національного капіталу. На перший плян висунено конечність заснування окремого пропагандового тов. „Ощадність", якого завданням понести в широкі маси кличі ощадности, гасла творчої праці при допомозі зібраного хоч би найдрібнішими вкладками національного капіталу. Одночасно на комітет основників (з представників 9-ти центральних установ) вложено завдання кермувати всією економічною політикою нації. На потребу такої установи, яка заступилаб економічний інститут і одночасно торговельно-промислову палату, на потребу української економічної ради вказували ми нераз. На жаль, наші замітки і поклики не находили відповідного відгомону в компетентних колах.

В дні 30. жовтня ц. р. зрушено в щаднично-кредитовій, фінансово-економічній ділянці з мертвої точки. Вітаючи цей крок зазначуємо, що будемо з найбільшою симпатією співділати з нашим економічним світом в громадженні національного капіталу і його успішного приноровлювання. Шлях відбудови кредитових установ під прапором власних сил незвичайно важкий, але єдино доцільний і почесний.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. і. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Між сходом і заходом.

Від довшого часу лунають кличі про Паневропу. Недавно відбутий у Відни паневропейський конгрес ще більше спопуляризував і розреклямував ідею Куденгове-Калерґі. В Европі, занятій своїми власними клопотами, а особливо змаганням до відбудови економічного життя, в Европі, настроеній на стабілізаційний тон, все більше поширюється погляд, що між европейським Сходом (СРСР) і його західними сусідами панують менш-більш нормальні відносини. Такий погляд не лише поширюється, але в деяких західно-европейських колах ті мнимо нормальні граничні відносини стають навіть вихідною точкою до поділу, до розмежування між заходом і сходом — на Паневропу і Евразію.

Навязуючи до паневропейських і евразійських ідей, швайцарські „Basler Nachrichten" в статтях, поміщених в жовтні ц. р. під спільною назвою „Zwischen Russland und dem Westen", вказують на крухість встановлених на сході кордонів (від Балтійського до Чорного Моря). Всупереч поширеним поглядам в цій „вихідній точці" вміщується наскрізь невиносиме на довшу мету становище, скупчуються розбіжности, які

„можуть привести до нагальних вибухів, а у звязку з ними і до загально-европейського конфлікту, якщо не зміняться теперішні відносини між тими національностями, що на тому терені входять в рахубу".

Величезна і широка спірна смуга, що простягається між Балтійським і Чорним Морем, дасться поділити на три полоси: 1) виленська область, 2) полоса польсько-української боротьби (Галичина—Волинь) і 3) Бесарабія. Годиться звернути увагу на положення в поодиноких полосах.

І. Виленська область.

Вильно — це точка, в якій від найдавніших часів зустрічалися впливи та проявлялася воля ріжних племен. І сьогодні мають тут свій осідок організації Литовців, Білорусинів і Жидів. Ці три народности вкупі з пануючою польською бюрократією і спольонізованим поміщицьким елементом надають характер Виленщині.

Кількість Литовців у Виленщині не перевищує 100.000 (сто тисяч) голов. Литовці — зовсім природно — змагають до зединення Виленщини з литовською державою. Але що вони чисельно слабі, то мусіли погодитися з фактами настільки, що вступили на шлях співпраці з иншими національними групами цеї области (Білорусинами і Жидами). Литовці терплять під Польщею в тій самій мірі, що й инші національні групи східних провінцій, і тут повстає вихідна точка співпраці всіх невolених.

Помітнішим від литовського у Виленщині є вплив Жидів, які — живучи у всіх містах і округах польської держави — тут творять спеціяльно найчисленніший жидівський елемент. Жидівське питання, що в Польщі взагалі приймає гострі обриси, якраз у Вильні доходить до найвищих щаблів. Одначе грубо помилявся би той, хто думав би, що Жиди в Польщі, — як це було давніше — обмежують свої домагання до релігійної і господарської ділянки, а не думають про вимоги національного і культурного характеру. Якраз — навпаки. У війні проклямовано право самоозначення. Національний рух, що розвинувся під кінець війни, найшов відповідний ґрунт також серед східних Жидів, які стали на ґрунт національного і культурного самоозначення. На тому підкладі розвинулася завзята боротьба між національним жидівством і тими групами Жидів, що обстоюють ідею асиміляції. Не вдаючись в подробиці, слід зазначити, що якраз жидівство Польщі находиться під знаком тієї боротьби, в якій проти частинно засимільованих жидівських елементів Галичини стоять Жиди б. російських територій, домагаючись національного і культурного самоозначення. З тієї основи виходячи, жидівство в Польщі не може сьогодні мати на приміті дрібних, частинних успіхів. Воно мусітиме стати в один фронт з иншими національними групами в боротьбі за свої національні права. При тому слід зазначити, що голос жидівства в Польщі, хоч воно в противенстві до инших груп немає поруч себе свого матірнього пня, при назріваючих переміннах на сході матиме велике значіння. В аналогічному положенні (як в Польщі) находиться розвиток жидівства в Румунії. Також тут розпочалася боротьба за національну еманципацію унутрі жидівства.

Та найважнішою, можна сказати єдиною боєвою національною групою та тій території (себ-то б. литовській Руси) є $2^{1}/_{2}$ (два з половиною) міл. Білорусинів, яких прилучено до Польщі на основі рижського трактату. З огляду на те, що їх головний центр Минськ став тепер столицею новоствореної білоруської радянської республики по тім боці граничної лінії, теперішний їх інтелектуальний осередок находиться у Вильні. Білоруська національна область обіймає б. російські губернії: Минськ, Витебськ, Могилів, Смоленськ і значні частини виленської і гродненської губерній. Перші чотири губернії творять білоруську радянську республику, а Вильно і Гродно найшлися під Польщею. З яких 15 міл. Білорусинів $2^{1}/_{2}$ міл. находиться в Польщі, а решта по другому боці теперішньої границі.

На питання, чи Білорусини є окремою національністю, чи частиною російського народу, сьогодні зайвим було би відповідати. Годиться тільки ствердити, що Білорусини, які живуть під Польщею, хоч їм богато недостає під культурним оглядом і в ділянці політичної організації, на рівні зі своїми братами по другому боці кордону, переживають добу національного відродження. При останніх виборах до польського сойму і сенату Білорусини віддали свої голоси на білоруську кандидатську листу. Не зважаючи на свою не скрізь ще витворену національну свідомість, Білорусини все більше формуються тепер культурно і політично, як окрема національна індивідуальність. Розуміється, що факт істнування по другому боці кордону білоруської радянської республики не сприяє дотеперішній польській національній політиці. Ріст білоруської національної свідомости доказує, що політика переслідування і гноблення дає якраз протилежні наслідки від сподіваних.

Заключення рижського трактату і признання Польщі великої частини білоруської території ледві чи найшли прихильний відгомін серед католицької частини Білорусинів (на двох православних Білорусинів припадає один католик). Та з моментом, коли польська національна політика звернулася проти Білорусинів без розбору, однаково проти католиків, як і проти православних, себ-то з моментом, коли — охрестивши їх більшовиками — підтягнула їх під один стрихулець, почали зникати дотеперішні противенства між католицькими і православними Білорусинами й у висліді прийшло до створення суцільної національно-білоруської групи під Польщею.

Національні змагання Білорусинів можна зясувати менше-більше так: Зединення всіх Білорусинів у рямках одної держави, яка може бути частиною якогось великого державного твору. Одначе навіть на думку католицьких Білорусинів тим великим державним твором не може бути Польща (з огляду на свою нетолерантну національну політику), тільки нова російська державна федерація. Зединення всіх частин національно-білоруської території очікується з моментом реституції демократичної Росії. Вже з цього видно, що намагання Поляків представити білоруських представників — як зорієнтованих у більшовицьку сторону — є фальшиве. Навпаки, слід ствердити, що прояви симпатій Білорусинів під Польщею до своїх земляків по другому боці кордону не мають політичних, тільки національні тенденції. Зовсім природно, що й тут велику ролю грають соціяльні моменти, тому що дрібновласницьке білоруське населення домагається розвязки земельної справи.

Труси, врешті, масові процеси, давлення шкільництва, як і всіх инших національних досягнень, — ось що характеризує взаємовідносини між Білорусинами і польськістю. Чиж диво, що зростає огірчення, що з дня на день загострюються противенства і зявляється настирливе питання: Що далі?

Памятайте: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Радянська Україна.

Затвердження проекту державного буджету на 1926—27 рік.

Президія ВУЦВК-у в основному затвердила проект буджету УСРР на 1926—27 рік, як його ухвалив Раднарком. Проект державного буджету збалансовано по прибутках в сумі 226.900 тис. карб., а по видатках 254.565 тис. карб. Союзні інстанції порушують прохання про покриття 27.635 тис. карб. дефіциту на рахунок загально-союзної частини бюджету СРСР. Бюджет АМСРР (молдавська республика), що входить до складу бюджету України затверджено по прибутках в 1,749.500 карб., а по видатках 4,055.900 карб., при чому дефіцит в 2,306.400 карб. віднесено на рахунок бюджету України. Після розгляду проєкту бюджету в бюджетовій комісії цей проект буде обговорений і затверджений найближчою сесією ВУЦВК-у.

В затвердженому проєкті бюджет України передбачує збільшення доходів по прямих податках з 111·8 міл. карб. в 1925—26 році, до 144·6 міл карб. у цьому році. По всіх податках надійде 177·6 міл. карб. проти 129·5 міл. карб. торік. Неподаткові прибутки визначено в 49·16 міл. карб. проти 42·45 міл. карб. минулого року. Прибутки промисловости залишено в попередніх розмірах, що повинно полегчити фінансовий стан промисловости. Прибутки від лісів збільшено з 16·3 до 18·6 міл. карб., а також трохи збільшено прибутки від надрів та иншого державного майна.

У видатковій частині бюджету видатки по всіх вищих законодатних та плянових установах, обєднаних та необєднаних відомствах, вираховано в 96·6 міл. карб. проти 82·3 міл. карб. з минулого року, при чому по кошторисах ВУЦВК-у, РНК, Держпляну, НКФ та НК РСІ в цьому році асигновано менше ніж торік, і таким чином адміністративні установи скоротили свої видатки. Бюджет НКОсвіти збільшено з 28·3 до 33·55 міл. карб., бюджет НКЗему зріс з 18·22 до 20·7 міл. карб., бюджет НКВнусправ через передання на його утримання всіх Бупрів збільшився з 2·36 до 5·5 міл. карб. і бюджет НКЮсту збільшився на 200 тис. карб. і дав 1·52 міл. карб.

На фінансування народнього господарства асиґновано 64.4 міл. крб. проти 30 торішніх, а у виконання директиви про індустріялізацію країни асиґнування на промисловість збільшено з 10.7 до 39.8 міл. крб., або майже в 4 рази. На електрофікацію асиґнування збільшено вдвоє проти торішніх і доведено до 3 міл. крб., на фінансування сільського господарства призначено 10 міл. крб., на організацію фонду бідноти — 2.5 міл. крб., на розвиток кооперації — 4.26 міл. крб., на боротьбу з безробіттям — 1.2 міл. крб., на торговельне будівництво — 1.5 міл. крб. і на субвенції для преси — 2.18 міл. крб. Відрахування з держ. бюджету до місцевого бюджету дають 86 міл. крб. проти 49.8 міл. крб. минулого року, резервовий фонд урядвизначено в 5 міл. крб., а субвенційний в 2.5 міл. крб. У бюджет АМСРР. на відомчі видатки асиґновано 2.700 тис. крб., з них 773 тис. крб. на Наросвіту, 624 тис крб на Наркомзем, 285 тис. крб. на урядові установи і т. и. На фінансування народнього господарства АМСРР. видано 313 тис. карб.

Боротьба зі шкідниками на Україні.

Найбільшу боротьбу проведено з ховрахами. Звільнено від ховрахів площу 2.400 тис. гектарів. На майбутній рік по Україні залишились ховрахи, як масові шкідники, в 17 округах, на площі 4.500 тис. гектарів. Передбачається звільнити 1.900 тис. гектарів.

Богато зроблено в справі боротьби з коморними шкідниками. Коморний довгоносик та инші були поширені майже по всіх округах України по селянських коморах та по складах хлібозаготовців. У минулому році боротьбу з ними провадилося шляхом механічної очистки хлібо-зсипищ. Проти шкідників робилася хемічна дезинфекція. Наслідки роботи ще не підсумовані, тому що відомости з округ лише надходять. В цьому році передбачається провадити механічно-профілактичну та хемічну зразкову роботу для боротьби з коморними шкідниками за доглядом спеціяльних інструкторів.

У 1925 році в лісостепі знищено італійську сарану; вона залишилась лише в степу Правобережа. В 1926 році сарану знищено на терені 500 дес. Є підстави гадати, що італійська сарана зявиться знов у 1927 році.

Богато шкоди в 1926 р. наробила хмельова тля, що захопила 2.500 гектарів хмельників на Волині. Відомости про боротьбу з хмельовою тлею вже подавалися в пресі. В наступному році тля знова загрожує зявитись на хмельниках.

Потерпіли від шкідників дуже ліси України. Вони пошкоджені золотогузкою, шовкопрядом, короїдом і инш. Соснові ліси сильно стоять під загрозою повного знищення. В садах були у великих розмірах яблуневий міль, шовкопряд недопарка, золотогузка. Вони загрожують садам і на 1927 рік. У минулому році зроблено хемічну очистку садів на просторі 75 тис. гектарів і механічну на 10 тис. гектарів.

Богато зроблено для боротьби з головнею. Протруєно 3.500 тис. пуд. насіння. В наступному році цю роботу передбачається по деяких округах перевести на держбюджет.

Найбільше загрожують в цьому році сільському господарству совка, луговий метелик, цепарний шовкопряд та мельова тля.